

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3373/2019. (XII. 19.) AB HATÁROZATA**alkotmányjogi panasz elutasításáról**

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 2011. július 13-tól 2017. december 31-ig hatályban volt 386/J. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.21.707/2016/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s**I.**

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Varga István ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Kúria Pfv.VI.21.707/2016/9. számú ítélete és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 386/J. §-a ellen, azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozó az ítélet végrehajtásának felfüggesztését is kérte, amelynek a bíróság helyt adott. Az alkotmányjogi panaszra okot adó ügy lényege az alábbiak szerint foglalható össze.
- [2] 1.1. Az indítványozó (a perben az I. rendű alperes) 2007. december 6-án és 2008. január 24-én kelt lízingszerződésekkel Budapest IX. kerületi ingatlanokat adott lízingbe a II. rendű alperes részére, amely ingatlanokból jött létre a perbeli felépítmény (a továbbiakban együtt: perbeli ingatlan). A felek megállapodása szerint a lízingszerződésben meghatározott futamidő végén az indítványozó megszerzi a lízingelt ingatlanok tulajdonjogát. A II. rendű alperes az indítványozó hozzájárulásával a perbeli ingatlanra jogerős építési engedélyt kapott 900 férőhelyes kollégium felépítésére. A felperes a II. rendű alperessel vállalkozási szerződést kötött, amely alapján a tervezett beruházást részlegesen elkészítette, majd a II. rendű alperes a munkálatokat fedezethiány miatt leállította és a felperes vállalkozói díj követelését nem egyenlítette ki. Ezt követően a II. rendű alperes fizetési képtelensége miatt az indítványozó 2013. január 3-án felmondta a lízingszerződést, majd 2013. április 23-án kelt adásvételi szerződéssel 642.600.000 Ft vételárért a perbeli ingatlant a felépítménnyel együtt a vele azonos tulajdonosi körbe tartozó III. rendű alperes részére értékesítette. Az indítványozó 2013. április 26-án kelt levelével a II. rendű alperessel elszámolt, amely levelében megállapította, hogy a követelése 1.737.519.173 Ft, amelyet csökkentett a III. rendű alperesnek értékesített ingatlan vételárával. A Fővárosi Törvényszék 2014. március 4-én elrendelte a II. rendű alperes felszámolását, és a felperes hitelezői igényét 1.507.964.825 Ft összegben nyilvánításba vette.
- [3] 1.2. A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az indítványozót 1.507.964.825 Ft és annak a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata, valamint perköltség megfizetésére, amely követelését a perben született

szakértői véleményre tekintettel 1.131.103.904 Ft-ra leszállított. A felperes szerint az alperesek cselekménye a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 203. §-a alapján fedezetelvonnásnak minősül. Az indítványozó ugyanis a felperes által készített felépítmény tulajdonjogát is megszerezte, hiszen azt a II. rendű alperes ellenérték nélkül adta az indítványozó tulajdonába. Így az ingatlan megszerzése ingyenes előnyt jelentett a III. rendű alperes számára, mert a perbeli ingatlan eredeti vételára 1.294.848.481 Ft volt, míg immáron felépítménnyel együtt 673.200.000 Ft-ért szerezte meg I. rendű alperestől. A felperes utalt arra, hogy a felszámolási eljárásban nem térült meg a követelése.

- [4] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék 34.G.41.946/2015/27. számú ítéletében elutasította a felperes keresetét, mert az I. és II. rendű alperesek közötti ügylet visszterhes volt, továbbá álláspontja szerint a fedezetelvonnás csak akkor állapítható meg, ha a szerző fél rosszhiszemű volt, azonban erre a konkrét ügyben nem volt adat.
- [5] 1.3. A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 31.Gf.40.257/2016/7/I. számú ítéletében az elsőfokú ítéletet helybenhagyta, ugyanakkor a tényállást kiegészítette azzal, hogy a perben igazságügyi ingatlanszakértői vélemény került beszerzésre, amely igazolta a 34 %-os készültségű beruházás bekerülési értékét 1.131.103.905 Ft összegben. Az ingatlan értéknövekedésének ingatlanforgalmi szakértői véleménnyel alátámasztott bizonyítására nem került sor a perben, amelynek bizonyítása a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a felperes kötelezettsége lett volna. A másodfokú bíróság ítéletében rögzítette, hogy „[a] per elbírálására a [...] Pp. XXVI. fejezetének rendelkezései irányadóak, így a bizonyítandó tények körét, a bizonyítási teher megoszlását és a bizonyítatlanság következményeit a feleknek maguknak kellett mérlegelnie, a bíróság a szakértő ilyen tartalmú kirendelésénél nem követett el mulasztást.”
- [6] 1.4. A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét akként változtatta meg, hogy kötelezte az indítványozót 688.433.210 Ft, valamint késedelmi kamat megfizetésére, továbbá kötelezte a II. rendű alperest a fentiek tűrésére.
- [7] „A Kúria megítélése szerint a jogvita elbírálása során azt kellett volna megállapítani, hogy az ingatlan értékesítése során mi lett volna az a minimális vételár, amelynél már nem jelentkezett volna a vevőnél »ingyenes előny«, tehát mi lett volna az a minimális érték, amelyen a lízingszerződés elszámolása során az ingatlant figyelembe kellett volna venni. Ezt az értéket a Kúria a lízingszerződésben megállapított vételár összegében határozta meg. Azt a körülményt, hogy az ingatlan értékében forgalmi értékváltozások miatt állott be jelentős értékcsökkenés az eladásig az I. rendű alperesnek kellett volna a perben bizonyítania. Ilyen bizonyítást az I. rendű alperes nem ajánlott fel és ezzel bekövetkezett az ingyenes előny, ami miatt a fedezetelvonnást megállapították.” A Kúria megállapította, hogy a lízingszerződés elszámolása, valamint az indítványozó és a III. rendű alperes közötti ingatlan adásvételi szerződés során az indítványozónál és a III. rendű alperesnél ingyenes előny keletkezett. A Kúria ítélete rögzíti, hogyha a perbeli ingatlan értékesítése és a lízingszerződés elszámolása kapcsán való figyelembe vétele reális forgalmi értéken történt volna, akkor a II. rendű alperes részére járt volna pénzösszeg az elszámolás eredményeként, amely részben fedezetül szolgálhatott volna a felperes számára a II. rendű alperessel szemben fennálló követelésére.
- [8] A Kúria szerint a másodfokú ítélet abban a körben nem felel meg a jogszabályoknak, hogy a felperes keresetét azon az alapon utasította el, hogy a perbeli szakértői vélemény alapján a felperes nem bizonyította a felépítmény létesítésének az ingatlan forgalmi értékére gyakorolt hatását. A Kúria ítélete értelmében „[a]z, hogy a kiemelt perekben a bíróságot nem terheli tájékoztatási kötelezettség, csak azt jelenti, hogy a jogvitát a bíróságnak a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján kell elbírálnia. E szerint a felek által nem vitatott szakvélemény alapján a bíróságnak figyelembe kellett volna vennie, hogy az igazságügyi szakértő álláspontja szerint ilyen készültségi fok esetén forgalmi értéket nem lehet megállapítani, így a forgalmi érték megállapíthatóságának hiánya nem vezethetett volna a kereset elutasításához. A perszakértő kellőképpen megindokolta, hogy az adott esetben miért nem volt alkalmazható a forgalmi értékelés, csak a költségalapú értékelés.”
- [9] A Kúria kiemelte továbbá, hogy „[a]zt a körülményt, hogy az ingatlan értékében forgalmi értékváltozások miatt állott be jelentős értékcsökkenés az eladásig az I. rendű alperesnek kellett volna bizonyítania.” Ilyen bizonyítást azonban az indítványozó nem ajánlott fel. Ennek kapcsán hivatkozott a Kúria arra, hogy „[a] lízingszerződés megkötésére 2007-ben került sor, ezt követően köztudomású tény a gazdasági válság bekövetkezése. Ugyancsak köztudomású tény, hogy 2013. áprilisában, amikor az I. rendű alperes az ingatlant a III. rendű alperesnek értékesítette, az ingatlanok forgalmi értéke a válságot követően ismét emelkedést mutatott.” A Kúria álláspontja

szerint a forgalmi érték megállapíthatósága hiányában a lízingszerződés elszámolása során a felépítmény értékét a ténylegesen befektetett érték alapján kellett meghatározni.

- [10] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt adta elő, hogy a Pp. 386/J. §-a és a Kúria ítélete sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseiben foglalt tisztességes eljáráshoz és jogorvoslathoz való jogot.
- [11] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panasz lényege értelmében a támadott norma alkalmazása azzal a következménnyel jár, hogy elvész a felek számára a lehetőség a nyilatkozatok megtételére és az indítványok benyújtására, ezáltal nem tudnak hatékonyan a bírósághoz fordulni, következésképpen a törvényes bírójuktól is esznek. Emellett azzal érvelt, hogy a Pp. támadott szabálya a feleket megfosztja az azonos perbeli lehetőségektől, a fegyverek egyenlőségétől. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy a Pp. 386/J. §-a a peranyag-szolgáltatás teljes rizikóját a felekre terheli és a bíróságot mindenfajta felelősség alól mentesíti, amely nem szükséges és nem arányos korlátozása a tisztességes bírósági eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jognak.
- [12] Az Abtv. 27. §-a szerinti panasz lényege értelmében a Kúria a felülvizsgálati eljárásban új bizonyítékot (köztudomású tény) értékelt és új bizonyítást vett fel, ami összességében értékelve és igazolhatatlan módon tisztességtelenné tette az eljárást. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria a perrendtartás kógens szabályait megszegve ténylegesen maga hozta meg az elsőfokú ítéletet. Ennek következtében megfosztotta az indítványozót a hatékony jogorvoslat lehetőségétől is, ugyanis nincsen olyan további bírói fórum, amelyhez fordulhatna annak érdekében, hogy az újonnan megállapított tényállás helyességét akár szakértő bevonásával, akár más módon vitathassa.

II.

- [13] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

- [14] 2. A Pp. indítvánnyal támadott rendelkezése:

„386/J. § A kiemelt jelentőségű perekben a bíróság nem köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni.”

III.

- [15] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg, és az Alkotmánybíróság tanácsa a 2017. november 28-ai tanácsülésén megállapította, hogy az indítvány a befogadási feltételeknek megfelel, ezért azt befogadta. Az alkotmányjogi panasz alapján felvetődött alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek (Abtv. 29. §) a testület azt tekintette, hogy a Pp. 386/J. §-a és annak a Kúria ítéletében foglalt jogértelmezése azt eredményezi-e, hogy a kiemelt pernek minősülő bírósági eljárásban a felek a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslathoz való joggal [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] ellentétesen azért nem tudták megfelelően gyakorolni peranyag-szolgáltatási kötelezettségüket, mert a bíróságok nem voltak kötelesek tájékoztatni őket a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről.
- [16] Az Abtv. 41. § (3) bekezdése értelmében nem volt akadálya annak, hogy az Alkotmánybíróság a 2017. december 31-ig hatályos sérelmezett szabályt érdemben vizsgálja.

IV.

- [17] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [18] 1. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti eljárásban, hogy a Pp. 386/J. §-a sérti-e a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslat-hoz való jogot [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés]. Ennek érdekében a szükséges mértékben áttekintette a felhívott alapjogok tartalmára vonatkozó gyakorlatát (IV/1.1. pont, Indokolás [19] és köv.), röviden elemezte a sérelmezett szabályt (IV/1.2. pont, Indokolás [27] és köv.), majd levonta az ezekből adódó következtetéseket (IV/1.3. pont, Indokolás [29] és köv.).
- [19] 1.1. Az Alkotmánybíróság által kimunkált alkotmányos mérce értelmében „a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ebből következően egyes részlet-szabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részletszabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}.
- [20] „Az ítélezés minőségét meghatározó követelmények egy részét közvetlenül az Alaptörvényben szabályozott, a tisztességes eljáráshoz való jog nevesített részjogosítványának is tekinthető intézményi és eljárási garanciák jelentik [...]. A végső soron szintén a tisztességes eljáráshoz való jogra mint »anyajogra« visszavezethető, azzal logikai kapcsolatban álló jogosultságok egy másik csoportja önálló alapjogként került megfogalmazásra az Alaptörvényben [...]. Vannak továbbá a tisztességes eljáráshoz való jogból levezethető, az Alaptörvényben nem nevesített, de az Alkotmánybíróság által elismert részjogosítványok is” {3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [48]}.
- [21] „A korlátozhatóság oldaláról közelítve vannak olyan eljárási szabályok, eljárási garanciák, amelyek sérelmét csak az alapjogot érvényre juttató eljárási »minőség« vizsgálata során lehet bevonni a vizsgálódási körbe. [...] Ilyen esetben azt kell mérlegelni, hogy az állított jogsértés olyan jellegű és súlyú volt-e, amely összességében, az eljárás egészét tekintve nem volt méltányos az indítványozóra nézve, és ezért a tisztességes eljáráshoz való jog – mint a vizsgált eljárás egészére vetített alapjog – sérült. Egyes [...] részjogosítványok [...] szintén abszolút jellegűek abban az értelemben, hogy megsértésük lényegében – mivel maguk is mérlegelés eredményei – automatikusan alaptörvény-ellenesség megállapítására vezet (pl. a pártatlan bírósághoz való részjogosultság sérelme, amely megállapítása esetén nem igazolható). Más részjogosítványok és nevesített alapjogok korlátozása azonban nem feltétlenül jelent abszolút értelemben alaptörvény-ellenességet [pl. a tárgyalás tartásához való jog, lásd 3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [33]–[50]]. A »tisztességes eljáráshoz való jog részét képező részjogosultságok [...] korlátozására az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe foglalt, szigorú követelményeket támasztó szükségességi-arányossági teszt alkalmazásával lehetőség van« {17/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [103]}.” {3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [49]}
- [22] A fentiekből az következik, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog szempontjából eltérés mutatkozik a vizsgálatban akkor, ha az alkotmányjogi panaszeljárás tárgya egy norma, illetve ha egy bírói döntés. Előbbi esetben a kérdés az, hogy a sérelmezett szabály normatív szinten korlátozza-e a szóban forgó alapjogot, illetve annak az indítványban felhívott valamely részjogosítványát, és ha igen, miként igazolható a korlátozás alkotmányossága. Utóbbi esetben a konkrét bírósági eljárást szükséges megítélni és az eljárás egészére kiható módon határozni arról, hogy az elemeiben és egészében véve is kielégíti-e a kiegyensúlyozottsággal szemben támasztott alapjogi követelményeket.
- [23] Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy gyakorlata szerint a bírósághoz fordulás joga, amely a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részjogosítványa, „azt az elvárást támasztja a szabályozással szemben, hogy a peresített igényekről érdemi döntést hozhasson az eljáró bíróság. Ennek érdekében a jogalkotónak olyan eljárást kell lehetővé tennie, amelyben az irányadó jogszabályi rendelkezések tükrében a bíró határozhat arról, mi jogos és mi nem az” {17/2018. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [47]}. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában kifejezetten a beadványok előterjesztésével kapcsolatban azt a megállapítást tette, hogy „[a] bírósághoz való fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A személyek alanyai, alakítói és nem tárgyai, elszenvedői a bírósági eljárásnak. Alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogait és kötelességeiket elbírálja (s ne csak az ezeket tartalmazó beadványról mondjon véleményt), és arra is, hogy lehető-

- seget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére.” {3238/2015. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [28]}
- [24] Az Alkotmánybíróság arra is utal, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) szerint az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikke szerinti tisztességes eljáráshoz való jogba tartozik a személyek alapjogi védelménél a felek közötti „méltányos egyensúly” fenntartása, amely megköveteli, hogy mindegyik félnek elfogadható lehetőséget kell biztosítani ügye előadására, és bizonyítékainak bemutatására, olyan feltételek mellett, amelyek nem hozzák az egyik felet érdemben hátrányosabb helyzetbe a másikhoz képest {*Dombo Beheer B.V. kontra Hollandia*, 1993. október 27., 14448/88, Indokolás [33]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a felek egyensúlyi helyzete a fegyverek egyenlőségében, mint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részjogosítványában mutatkozik meg {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}.
- [25] A jogorvoslathoz való jog tartalmát a következőképpen foglalta össze az Alkotmánybíróság: az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése alanyi jogot keletkeztet a jogorvoslat igénybevételére mindenki számára, aki a döntés folytán jogát vagy jogos érdekét sértve érzi. „Az Alaptörvény nem tartalmaz előírást arra vonatkozóan, hogy hogyan épüljön fel hazánkban a jogorvoslat rendszere. A jogalkotó a különböző eljárásokra irányadó törvényi szabályozásokban határozza meg az igénybe vehető jogorvoslati lehetőségeket és azok igénybevételének a módját” {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [95]}. Hangsúlyozandó, hogy „[a]z Alkotmánybíróság gyakorlata következetes a tekintetben, hogy a jogorvoslathoz való jog a rendes jogorvoslati eszközök igénybevételét foglalja magában {9/2013. (III. 6.) AB határozat, Indokolás [28], 20/2015. (VI. 16.) AB határozat, Indokolás [16]}” {3226/2019. (X. 11.) AB végzés, Indokolás [20]}.
- [26] A jogorvoslathoz való jogból azonban számos követelményt kibontott az Alkotmánybíróság. „A jogorvoslat egyik elemeként az érdemi, ügydöntő döntések tekintetében a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségének biztosítását rögzítette {35/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [16]}.
- További elemként határozta meg a jogorvoslati fórum abbéli képességét, hogy a sérelmezett döntést felülvizsgálja, és a sérelem fennállása esetén a döntés megváltoztatása vagy megsemmisítése (hatályon kívül helyezése) révén a sérelmet a döntésre visszaható módon orvosolja. {3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [37], 35/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [16]}
- A jogorvoslat ténylegességének követelménye, vagyis az, hogy a jogorvoslati fórum képes legyen a jogsérelem orvoslására, két elemet foglal magában: egyrészt, hogy a jogorvoslati fórumrendszer igénybevételét nem gátolják-e jogszabályi előírások, másrészt, hogy milyen a jogorvoslat terjedelme, azaz teljes körűsége, illetve korlátozottsága {2/2013. (I. 23.) AB határozat, Indokolás [35], [37], 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [82]}. Feltétlen követelmény, hogy az eljáró fórum az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálja. {9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [21]} {14/2018. (IX. 27.) AB határozat, Indokolás [16], [18]}” {17/2019. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [70]–[72]}
- [27] 1.2. Az egyes eljárási és az igazságszolgáltatást érintő egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi LXXXIX. törvény 2011. július 13-i hatálybalépéssel iktatta be a Pp. V. részének XXVI. fejezetébe „A kiemelt jelentőségű perek” című speciális polgári bírósági eljárást. E törvény javaslatának általános indokolása értelmében „[a] jogalkotó kiemelt jelentőséget tulajdonít a törvényes rend, a köz- és jogbiztonság fenntartásának és erősítésének, valamint a jó és olcsó állam megteremtése érdekében a hatékony, gyors, az igazság szolgáltatására törekvő jogrendszer felépítésének.” A módosító törvény részletes indokolása pedig azt a magyarázatot fűzte a kiemelt jelentőségű perek [...] Pp.-beli intézményesítéséhez, hogy „[a] kis értékű perek analógiájára a kiemelt jelentőségű perek kategóriájának bevezetése speciális lehetőséget, valamint az eljárás hatékonyabbá tételét jelenti a jogalkalmazók számára a nagy súlyú, kiemelt vagyoni értéket érintő és a társadalom részéről kiemelt figyelmet érdemlő esetek vonatkozásában.”
- [28] Ezekből az tűnik ki, hogy a törvényalkotó kapcsolatot látott a Pp. 386/J. §-a szerinti kiemelt jelentőségű perek speciális jellemzői – úgy mint például a magas pertárgyérték, a soronkívüliség, a kötelező jogi képviselő avagy a gyors döntéshozatal – és a peres felek pervitelben megnyilvánuló felelőssége között. Ezért ebben a vonatkozásban értelmezendő a bíróság Pp. 3. § (3) bekezdésének utolsó mondatában foglalt tájékoztatási kötelezettség alóli mentesítése. A jogalkotó tehát azt a szabályozási koncepciót választotta, amely szerint ebben a sajátos polgári perben a tárgyalási elv sokkal szélesebb körben érvényesült, mint az általános szabályok szerint zajlott

polgári perben. Ezzel a jogalkotó arról is döntött, hogy a felekre mekkora jogi felelősség hárul a pervitel meghatározása körében. A kiemelt jelentőségű perekben mindkét felet egyaránt nagyobb felelősség terhelte a per gondos viteléért, mert a bíróság nem volt köteles annak egy részét magára vállalni azzal, hogy előzetesen kitanítja a feleket a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről.

- [29] 1.3. Az Alkotmánybíróságnak a fentiek alapján tulajdonképpen arra kellett választ adnia, hogy a kiemelt jelentőségű polgári perekben a tájékoztatási kötelezettség mellőzéséről rendelkező Pp.-beli szabály (386/J. §) *in abstracto* ellentétben áll-e a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] indítványozó által felhívott tartalmával, valamint a jogorvoslathoz való joggal [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés]. Arról, hogy e szabályt a konkrét esetben alkalmazó bírósági eljárás összességében sértette-e valamelyiket a felhívott alapjogok közül, a következő pontban (IV/2. pont, Indokolás [36] és köv.) határozott a testület.
- [30] Az Alkotmánybíróság a határozat indokolásának IV/1.1. pontjában (Indokolás [19] és köv.) már áttekintette kapcsolódó döntéseit. Az ott tett megállapításokból az a következtetés adódik a határozat indokolásának IV/1.2. pontjában (Indokolás [27] és köv.) felvázoltakra figyelemmel, hogy a Pp. 386/J. § nem sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését az indítványban felhívott okokból kifolyólag.
- [31] A Pp. 386/J. §-a nem korlátozta a bírósághoz fordulás jogát az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata tükrében. A sérelmezett szabály ugyanis nem állított korlátot az elé, hogy a felek törvényes bírója a keresetről érdemi döntést hozzon. A kiemelt jelentőségű perekben alkalmazott szabály lehetővé tette, hogy olyan bírósági eljárás folyjon, amelyben az irányadó jogszabályi rendelkezések alapján a törvényes bíró határozhatott arról, mi jogos és mi nem az. A beadványok előterjesztésének a jogával kapcsolatban, amelyet az Alkotmánybíróság a bírósághoz fordulás egyik részelemeként tételezett, arra szükséges rámutatni, hogy a kiemelt jelentőségű perekben a felek egyáltalán nem estek el attól a lehetőségtől, hogy indítványaikkal, nyilatkozataikkal a bírósághoz forduljanak, tehát a peranyag szolgáltatásának a lehetőségével mindvégig élhettek. Ezekben a perekben a felek sokkal inkább alakítói voltak az eljárásnak, mint elszenvedői, ami azzal járt, hogy növekedett a peranyag szolgáltatásért, illetve a gondos pervitelért való felelősségük. Azok szakszerű teljesítéséért pedig magasabb jogi kockázatot telepített rájuk a törvényhozó. A bíróságot a sérelmezett szabály nem mentesítette az alól a feladat- és hatáskör alól, hogy a felek által elé tárt beadványok alapján határozzon a peresített igényekről, alakítva ezzel a felek alanyi jogait.
- [32] A felek fentebb tárgyalt egyensúlyi helyzetére reflektálva az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a személyek alapjogi védelme körében a sérelmezett szabály nem érintette a felek egyenrangú pozícióját a bírósági eljárásban. A vitatott szabályozási koncepció arra vonatkozott, hogy a bíróság milyen viszonyban áll a felekkel, és nem arra, hogy a felek egyensúlyban állnak-e egymással. A támadott szabály tehát a bíróság és a felek közti viszonyra hatott ki, nem pedig a felek egymás közti viszonyára. A kiegyensúlyozott eljárás követelményével önmagában véve éppúgy összeegyeztethető az a szabályozás, amely a bíróság tájékoztatási kötelezettségét a háttérbe szorítja, és az is, amely széles körben rendeli érvényesülni azt. Következésképpen a tárgyalási elv előtérbe helyezése az officialitással szemben nem értelmezhető úgy, hogy az valamelyik felet érdemben hátrányosabb helyzetbe hozza a másikhoz képest. Emiatt a támadott szabály a fegyverek egyenlőségének a korlátját sem jelentette.
- [33] A Pp. 386/J. §-a nem áll alkotmányjogilag értékelhető érdemi kapcsolatban a jogorvoslathoz való joggal az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint. Ez a szabály ugyanis nem érinti azt, hogy a felek miként gyakorolhatják jogorvoslati jogaikat az érdemi döntésekkel szemben, és hogy a magasabb szinten álló jogorvoslati fórum képes-e a jogsérelem tényleges orvoslására.
- [34] Hangsúlyozandó azonban, hogy a jogorvoslati kioktatás alól a kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó szabályok sem mentesítették a bíróságokat. Megjegyzendő, hogy ezt támasztja alá az elsőfokú ítélet, a másodfokú ítélet és a kúriai ítélet rendelkező része is. Mindegyikben szólt a jogorvoslati lehetőségről, illetve annak kizártságáról az adott szinten eljáró bíróság. Ugyanakkor arra ismét szükséges emlékeztetni, hogy az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog a rendkívüli jogorvoslati eszközök igénybevételét nem foglalja magában. Ezért nem állhat fenn érdemi összefüggés a jogorvoslathoz való jog és a felülvizsgálati eljárásban alkalmazásra került sérelmezett szabály között.
- [35] Figyelemmel arra, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jog korlátozása normatív szinten nem volt megállapítható, nem kellett a korlátozás igazolhatóságába bocsátkozni.

- [36] 2. Ezt követően az Alkotmánybíróság a Kúria támadott ítéletét vizsgálta felül az indítványban felhívott két alapjog szempontjából. E körben az Alkotmánybíróság előbb áttekintette a valódi alkotmányjogi panasz kereteit (IV/2.1. pont, Indokolás [37] és köv.), majd ezen belül eljárva döntött az Abtv. 27. §-a szerinti indítványról (IV.2.2. pont, Indokolás [39] és köv.).
- [37] 2.1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatának megfelelően csak az ítéletek alkotmányossági felülvizsgálatát végzi. Nem minősül az általános hatáskörű bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának. Önmagában egy bírói döntés vélt vagy valós jogszabálysértése nem adhat alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés; Indokolás [14]–[15]}
- [38] Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy „a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak. A jogszabályok értelmezése a bíróságok feladata, míg az Alkotmánybíróság hatásköre a bírói jogértelmezés alkotmányos kereteinek kijelölésére terjed ki. Ez a hatáskör azonban nem eredményezheti azt, hogy az Alkotmánybíróság negyedfokon ismételt felülbírálna a Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott határozatát. Az Alkotmánybíróság gyakorlata töretlen abban, hogy a tényállás feltárása, az eljárás során előadott érvek, illetve beszerzett bizonyítékok értékelése, a következtetések mérlegelés alapján való levonása, illetve a tényállás megalapozottságának vizsgálata a jogalkalmazó bíróságok számára fenntartott feladatok, így kívül esnek az Alkotmánybíróság vizsgálódási körén {lásd: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 3207/2015. (X. 27.) AB végzés, Indokolás [12]; 3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [11]; 3067/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [18]; 3151/2018. (V. 7.) AB végzés, Indokolás [14]}” {3382/2018. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [21]; egyik legutóbbi megerősítése: 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [39] 2.2. Az Alkotmánybíróság értékelése szerint az indítványozó valójában azt vitatja a tisztességes bírósági eljárás-hoz és a jogorvoslathoz való jog sérelmére alapított panaszzelemmel, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét az indítványozó hátrányára részben megváltoztatta.
- [40] Az Alkotmánybíróság áttekintette a Kúria előtt folyt per iratanyagát. Különös figyelmet fordított a szakértői véleményre és a határozat indokolásának I/1.4. pontjában (Indokolás [6] és köv.) idézett kúriai indokolásra. Ezek alapján arra a megállapításra jutott, hogy a sérelmezett döntés nem új bizonyítékon alapul. A Kúria jogkérdést döntött el az akta részét képező iratok alapján. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a másodfokú bíróság és a Kúria értékelése között abban a szakjogi kérdésben volt eltérés, hogy kinek mit kellett (volna) bizonyítania. A másodfokú bíróság rögzítette, hogy az ingatlan értéknövekedését a felperesnek kellett volna ingatlanforgalmi szakértői véleménnyel alátámasztania, azonban ilyen bizonyításra nem került sor. Ehhez képest a Kúria szerint a felépítmény értékét a ténylegesen befektetett érték alapján kellett meghatározni, és az indítványozónak kellett volna bizonyítania, hogy az ingatlan értékében forgalmi értékváltozások miatt jelentős értékcsökkenés állt be az eladásig. Ezt azonban nem bizonyította, amit a terhére értékelt a Kúria.
- [41] Az Alkotmánybíróság újra felidézi azt, hogy a tisztességes bírósági eljárás alapjoga sem teremt számára hatáskört arra, hogy szakjogi kérdésekben, a bizonyítékok értékelésében és az ezekből adódó következtetések mérlegelés alapján való levonásában felülbírálja a bírói döntéseket. Ezek a körülmények sem teszik az Alkotmánybíróság számára lehetővé azt, hogy azok alapján a bírósági eljárást, mint egészét összességében méltánytalannak, „tisztességtelennek” minősítse. Önmagában egy eljárási törvény megsértése sem eredményezi minden esetben az igazságos döntéshez vezető peres eljárás méltánytalanságát. Ezek ugyanis törvényességi és nem alkotmányossági kérdések. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványozó csupán a Kúria eltérő, és számára pervesztességet eredményező értelmezését sérelmezi. Ezért a tisztességes eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelme a jelen ügyben nem volt megállapítható.

- [42] A jogorvoslathoz való joggal kapcsolatban az Alkotmánybíróság ismét utal arra, hogy ennek az alapjognak a védelmi köre nem terjed ki a rendkívüli jogorvoslati eljárásokra. A Kúria felülvizsgálati döntése ennek az alapjognak a védelmi körén kívül áll, tehát azt nem sérthette meg. A jogorvoslathoz való jogból ugyanis nem következik, hogy a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott érdemi döntésével szemben még egy további jogorvoslati lehetőségnek rendelkezésre kellene állnia. „Az Alaptörvény nem tartalmaz arra vonatkozó előírást, hogy a jogorvoslati fórumrendszernek hány fokon kell biztosítani az érintett alapjog gyakorlását, ennek megfelelően a jogorvoslati eljárás egyfokú kialakítása az Alaptörvény kívánalmainak teljességgel eleget tesz. {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [95]} {Lásd legutóbb: 12/2019. (IV. 8.) AB határozat, Indokolás [19]}” {3213/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [18]} Az indítványozó ügyében a jogorvoslathoz való jogot kétség kívül gyakorolták, ahogyan azt a határozat indokolásának I/1.3. pontjában (Indokolás [5]) összefoglalta az Alkotmánybíróság. Ezért a jogorvoslathoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] sérelme a jelen ügyben nem volt megállapítható.
- [43] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy megítélése szerint az indítványozó panasza valójában a Pp. azon rendelkezéseit kifogásolja, amelyek lehetővé tették, hogy a felülvizsgálati bíróság (Kúria) a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezésével és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával maga hozza meg a per érdemében döntő határozatot (ítéletet). Ezeket a normákat azonban nem támadta alkotmányjogi panaszindítványával.
- [44] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt a rendelkező részben írtak szerint elutasította. Nem volt ugyanis megállapítható az érdemi vizsgálat alapján, hogy a sérelmezett norma vagy a támadott bírói döntés korlátozta volna az indítványozó által felhívott alapjogokat.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Balsai István
alkotmánybíró helyett

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/705/2017.

• • •